

JEAN VIDALENC: *La restauration (1814-1830). »Que sais-je?«* No. 1214. Paris, Presses universitaires de France, 1966. 125 sider. 2,50 F.

Den lille nyttige »Que sais-je?«-serie har nu også indlemmet et bind om restaurationstiden. M. Vidalenc har givet sin stærkt koncentrerede fremstilling en fin balance mellem den politiske, den økonomisk-social og den ideologiske udvikling. Bogen må betragtes som den bedste korte fremstilling af denne periodes Frankrigshistorie, selv om den selvfølgelig ikke kan erstatte Gaston de Bertier de Sauvignys bredere fremstilling fra 1955.

JOHNY LEISNER

NICHOLAS MANSERGH: *The Irish Question, 1840-1921. New and revised edn.* London, George Allen & Unwin, 1965. 316 sider. 42 sh.

Titlen på Mr. Mansergh's bog må siges at være delvis misvisende. Der er ikke tale om, at man finder en gennemført kronologisk eller systematisk behandling af de irsk-engelske relationer i perioden mellem O'Connell og Sinn-Fein bevægelsen. Snarere har bogen præg af at være en række ofte løst sammenknyttede essays om enkelte facetter af det irske problem, især grupperet om det nationale aspekt.

Bogen er delt i 3 hovedafsnit: 1) Ireland under the Union: The Opinions of some Contemporary Observers, 2) Reform: English Statesmen and the Repeal of Union og 3) Revolution: Domestic and External Forces. Det første af afsnittene har sit kronologiske tyngdepunkt i 1840'erne før den store hungerepidemi og sit tematiske i forf.s kommentarer til en række samtidige, fortrinsvis kontinentale iagttageres beretninger: Beaumont og Tocqueville, Cavour og Mazzini, Marx og Engels. Af engelske iagttagere citeres egentlig i større omfang kun William Nassau Senior. Udvalget virker ikke repræsentativt, men man mærker, at det har været forf.s hensigt på denne måde at søge det irske spørgsmål belyst ud fra en liberal, en national og en social synsvinkel. Det forekommer mig ikke at dette er lykkedes tilfredsstillende. Dels volder allerede forf.s citat-teknik vanskeligheder: Direkte citater – bortset fra lejlighedsvis franske dog oversat til engelsk – veksler tilsyneladende ganske principløst med dækkede, og disse sidste har ofte en form, der gør det meget vanskeligt at se, hvornår det egentlige citat holder op og hvornår forf.s egne kommentarer begynder. Dels, og alvorligere, benytter forf. en række centrale begreber meget upræcist: »Nationalisme« dækker til tider over en vag emotionel romantik à la Herder, til andre anvendes det i en mere nøgtern, nutidig, pseudosociologisk betydning. »Klasse« er tilsyneladende en kategori, Mr. Mansergh bruger ganske ureflekteret, til tider for at betegne en økonomisk defineret gruppe, derefter til at karakterisere en status-gruppe, og undertiden synes han at have en politisk gruppering i tankerne. En hovedproblemstilling for forfatteren både i dette og i de følgende afsnit er om det irske problem dybest set var politisk-nationalt eller økonomisk-socialt. Uklarheden i begrebsdefinitionerne bevirker en uklarhed også i selve diskussionen. Mr. Mansergh's holdning til sit stof er overvejende æstetiserende, kun sjældent kritisk-analytisk. Hans trang til at give de op-

trædende aktører karakter virker noget gammeldags og ofte irrelevant, især når han, som tilfældet f. x. er med Karl Marx, tillægger dem standpunkter, de aldrig har haft. I Marx' tilfælde grovest derved, at han tillægger hans dialektiske materialisme et positivistisk-deterministisk indhold, som man kun finder hos Engels, og gennemgående kun i dennes senere skrifter.

Mere tilfredsstillende virker bogens andet afsnit, der centrerer omkring Gladstone's Home Rule forslag i 1886. Det politiske spil gennemgås kyndigt og grundigt, men afsnittet svækkes af, at forf. tilsyneladende ikke kan komme til klarhed over, om han vil betragte udfaldet som en historisk tilfældighed, med årsag i en lang række uheld, misforståelser etc., eller som noget på grund af dyberevirkende kræfter uundgåeligt. En sådan spænding er ofte frugtbar for historikeren, men hos Mansergh virker den kun som en antinomi. Foruden Gladstone's analyserer forf. Joseph Chamberlain's, Randolph Churchill's og H. H. Asquith's holdning til Irland, med den begrundelse, at de ikke var primært optaget af det irske spørgsmål, hvorfor »their attitudes afford some useful indication of the responses of political Englishmen to the peculiarities of the Irish Problem« (s. 154), et ræsonnement, der måske i sig selv kan være rimeligt, men da næppe, når denne analyse ikke suppleres af en undersøgelse af holdningen hos engelske politikere for hvem det irske spørgsmål faktisk *var* centralt.

Endelig har tredje hovedafsnit sit tyngdepunkt i Irland selv med en skildring af ligheder og forskelle mellem Redmond's nationalister, Griffith's Sinn Fein og Connolly's og Larkin's arbejderbevægelse. De sociale og politiske perspektiver er her trukket meget kraftigere frem end i de foregående afsnit, men stadig indskrænker analysen sig til overfladefænomenerne. Et sted (s. 288) citerer Mr. Mansergh Cambridgeprofessoren C. H. Wilson for en udtalelse om det forandrede syn på den franske revolution: »(ten years earlier), when an undergraduate was asked to write about the French Revolution he would write of Marie Antoinette, the Philosophes, Robespierre, Danton and so on. Now all this is changed. Apparently the standard essay revolves round the price of bread, the declining wage-rates of shoemenders and the falling profits of Paris wig-makers in 1789«. I princippet accepterer Mr. Mansergh nødvendigheden af at medinddrage »the socio-economic factor«. I praksis vil han hellere beskæftige sig med Parnell's skilsmisseaffære og med Yeats' romancer.

JOHNY LEISNER

HÅKAN BERGGREN och GÖRAN B. NILSSON: Liberal socialpolitik 1853-84. Två studier. Studia Historica Upsaliensia XVII. Scandinavian University Books. Stockholm, Svenska Bokförlaget/Norstedts, 1965. 267 sider. 38 sv. kr.

Bogen består af to studier i svensk socialpolitik, og begge er dele af licentiat-afhandlinger. I den første behandler Göran B. Nilsson den svenske fattiglovgivning 1853-71, i den sidste undersøger Håkan Berggren den socialpolitiske virksomhed, som S. A. Hedin udfoldede frem til midten af 1880'erne.